

Remissyttrande

Datum 2023-06-08

Dnr 1675-2023

Handläggare

Charlotta Stadig
Havsmiljöenheten
charlotta.stadig@havochvatten.se

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Yttrande över Förslag om sänkt skatt på plastbärkassar inför budgetpropositionen 2024

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker i huvudsak det förslag som lämnas i förslaget om sänkt skatt på plastbärkassar inför budgetpropositionen 2024, Fi2023/01508. I yttrandet belyser Havs- och vattenmyndigheten framför allt miljökonsekvenserna som skulle kunna ske till följd av om förslaget till ändring i lagen (2020:32) om skatt på plastbärkassar genomförs. Havs- och vattenmyndigheten arbetar för att nå god miljöstatus i våra vatten- och havsområden och för att uppnå miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Levande sjöar och vattendrag. En minskad skatt på plastbärkassar skulle leda till en ökad användning av sådana, vilket Havs- och vattenmyndigheten anser kan komma att motverka målen att uppnå god miljöstatus beträffande marint skräp.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Generella synpunkter

Förslaget fokuserar i huvudsak på att EU:s förbrukningsmål antas kunna nås även om skatten på plastbärkassar sänks. Någon närmare beskrivning eller förklaring till det antagandet framgår enligt Havs- och vattenmyndigheten inte av förslaget.

Havs- och vattenmyndigheten konstaterar att skatten infördes i mars 2020 i syfte att uppnå EU:s förbrukningsmål för plastbärkassar. Förbrukningsmålen tillkom 2015 med hänvisning till att förbrukningsnivån för plastbärkassar i EU bedömdes leda till stor nedskräpning och därmed förorening av miljön. Enligt förslaget har förbrukningen av plastbärkassar minskat sedan dess, och man bedömer att även vid en normalskattesats på 50 öre per plastbärkasse uppnås syftet med skatten.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att det som till stor del saknas i förslaget är plastbärkassar ur ett nedskräpningsperspektiv med alla dess följder. Förslaget tar därför inte heller någon hänsyn till de skador som plastbärkassar orsakar i den akvatiska miljön. Enligt Havs- och vattenmyndigheten kommer de skadorna med stor sannolikhet att öka som en konsekvens av om skatten på plastbärkassar skulle sänkas, skador som exempelvis pappersbärkassar inte orsakar.

Skadeverkningar av plastpåsar på den marina miljön

Havs- och vattenmyndigheten vill belysa vikten av en minskad förbrukning gällande plastbärkassar eftersom dessa utgör ett marint skräp som ger upphov till flera skadeverkningar i den akvatiska miljön.

Marint skräp består till 80 % av plast. I betänkandet av utredningen om hållbara plastmaterial identifierade utredningen bland annat plastpåsar (inbegripet plastbärkassar) som särskilt förekommande plastföremål i nedskräpningssammanhang med risk för att orsaka skada för vattenlevande organismer.¹ Utifrån de strandskräpsmätningar som genomförts framgår att på stränder utefter västkusten härrör skräpet med 23 % från turism och rekreation samt urbana områden och på stränder i Östersjön härrör skräpet med 44 % från turism och rekreation samt urbana områden. I dessa grupper ingår det mesta av det konsumentrelaterade skräpet i vilket plastpåsar återfinns som en av de vanligaste kategorierna². Bottenskräpsmätningar som genomförts i Östersjön visar att plastpåsar är den vanligaste skräpkategorin i de havsområden där mätningar genomförs. I de havsområden där mätningar genomförs i Västerhavet är plastpåsar den andra eller tredje vanligaste skräpkategorin.³

Marint skräp som exempelvis plastpåsar förorsakar stora problem i den marina miljön genom att de kväver eller snärjer in fiskar och däggdjur vilka fastnar och dör. Större däggdjur och fiskar misstar plasten för föda som fastnar i tarmar vilket leder till en mycket plågsam död. Plasten fragmenterar till mindre plastdelar och slutligen till mikroplaster framförallt om den spolats upp eller ligger på stränder och kommer i kontakt med solljus. Mikroplaster kan i sin tur orsaka skada bland annat då filtrerande organismer misstar de mikroskopiska partiklarna för föda vilket kan resultera i mekanisk skada eller ge upphov till toxiska effekter. Mikroskopiska skräppartiklar kan i sig vara toxiska utifrån det material de är tillverkade av eller genom tillsatser men de kan också binda till sig miljögifter⁴. I förslaget till sänkt skatt på plastbärkassar påtalar man problemet med mikroplaster och skriver också att dessa även kan hamna i den mat som människor äter.

Plast i form av plastpåsar orsakar även problem för yrkesfisket och sjöfarten då plasten fastnar i propellrar samt i fiskeredskap vilket medför ekonomiska konsekvenser då tid måste avsättas för att exempelvis rensa fiskeredskapen från plast. Marint skräp bland annat i form av plastpåsar, medför även att kustkommuner tvingas lägga stora resurser och tid på att städa stränder från skräp.

I förslaget bedöms det att den föreslagna sänkningen av skatten kommer att leda till en ökad förbrukning av plastbärkassar men att Sveriges förbrukning fortsatt kommer att ligga under EU:s förbrukningsmål men det konstateras även att en ökad förbrukning av plastbärkassar kan leda till ökad nedskräpning av plastbärkassar. Havs- och vattenmyndigheten instämmer i konstaterandet att en ökad förbrukning av plastbärkassar kan leda till ökad nedskräpning av dessa.

Den skatt som infördes på plastbärkassar 2020 har fått till följd att förbrukningen har minskat vilket Havs- och vattenmyndigheten anser är positivt ur ett miljöhänseende. Att nu sänka skatten skulle sannolikt medföra en ökad förbrukning av plastbärkassar. Havs- och vattenmyndigheten

¹ SOU 2018:84. Det går om vi vill Förslag till en hållbar plastanvändning. Betänkande av Utredningen om hållbara plastmaterial. Stockholm 2018

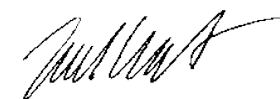
² Håll Sverige Rent, 2020

³ SLU, 2019

⁴ Magnusson K och Norén F 2011

arbetar för ett bevarande och hållbart nyttjande av våra havs- och vattenområden och för att uppnå god miljöstatus i enlighet med EU:s Havsmiljödirektiv och god ekologisk status enligt EU:s Vattendirektiv. Havs- och vattenmyndigheten anser att konsekvenserna av ett ökat användande av plastbärkassar i samhället kan komma att drabba den akvatiska miljön negativt vilket därmed skulle försvåra myndighetens arbete med att uppnå god miljöstatus gällande marint skräp.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Charlotta Stadig. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Mats Svensson, enhetschefen Fredrik Lindgren samt juristen Kerstin Redin medverkat.

Jakob Granit

Charlotta Stadig